

ösztönzőnek is a munkavállalásra. Ugyanakkor a szolgáltatást igénybe vevő családoknál jelentősen hozzájárulnak a gyermekek eltartásához, általában elősegítik a gyermekek korszerű nevelését, kedvező feltételek között. A gyermekintézmények hálózata különösen gyorsan fejlődött az üzemekben. Kedvező adottságok esetén a jövőben is kívánatos az üzemi gyermekintézmények fejlesztése, bár az utóbbi években a területi elv került előtérbe, abból a megfontolásból, hogy közlekedési eszköz igénybevétele nélkül jusson el a gyermek a lakóhelyhez közel lévő bölcsődébe, óvodába. Ennek megfelelően a gyermekintézmények építését elsősorban a lakóterületen kell szorgalmazni a jövőben.

Szociálpolitikánk előrehaladását, fejlődését értékelve azt is megállapíthatjuk, hogy teljesen új – a felszabadulás előtt lényegében ismeretlen – juttatásként vált elismertté a dolgozók üdültetése. A jól végzett munka után megérdemelt pihenést évenként több mint félmillió ember élvezi a SZOT és a vállalatok üdülőiben. Az üdülésben részt vevők tulajdonképpen jelentős összegű anyagi juttatásban részesülnek. A kezdetben elhanyagolt területnek számító gyermek- és családi üdültetés az utóbbi öt évben jelentősen kiszélesedett, különösen sokat fejlődött a dolgozók gyógyüdültetése. A gyermekintézmények és az üdülők férőhelyeinek száma azonban a nagyarányú növekedés ellenére sem tudott lépést tartani az igényekkel.

A csökkent munkaképességű dolgozók helyzetének rendezése a felszabadulás után került az érdeklődés előterébe. Az új politikai, társadalmi, gazdasági rend kialakításának feladatai mellett azonban nem juthatott elegendő energia e kérdés gyökeres megoldására. [...] Jelentősen meggyorsult az előrehaladás a probléma megoldásában 1957 után. Több intézkedés, jogszabály és a Munka Törvénykönyvének idevonatkozó szakaszai igyekeztek intézményesen védelmet nyújtani és gondoskodni a csökkent munkaképességű dolgozók egy-egy csoportjáról. Számos célvállalat, szövetkezet létesült, amelyekben több ezer csökkent munkaképességű dolgozó talált megfelelő foglalkozási lehetőséget.

1975. évi II. törvény a társadalombiztosításról

<http://jogiportal.hu/index.php?id=ap2wlmiubsjqb0zdt&state=19961206&menu=view>
(2019. 05. 20.)

Az 1975-ös társadalombiztosítási reform gyakorlatilag egységes jogosultsági rendszert és 100%-os lefedettségi szintet valósított meg az ellátások azonos szintje mellett. Az egészségügyi ellátás és az üzemi balesetbiztosítás állampolgári joggá vált. Ugyanakkor a jogok és a lefedettség bővülése nem tekinthető sem fokozatosnak, sem ugrászerűnek, sokkal inkább többlépcsős, nagyobb bővülési szakaszokon keresztül kibontakozó egységesülési folyamatról beszélhetünk. Az 1975-ös reform értelmében három járulékfizetési csoportot határoztak meg. 1976. január 1-től eltörölték az illetményadót,

a társadalombiztosítás járulékait pedig összevonták. Ennek megfelelően az állami vállalatok dolgozói bérük 22%-át, a mezőgazdasági vállalatoknál és szövetkezeteknél dolgozók jövedelmük 17%-át, egyéb intézmények alkalmazottai pedig bérük 10%-át fizették a társadalombiztosítás kasszájába. A járulékfizetés a szociálpolitika központi elemét képezte, mivel szinte az összes biztosítás, sőt a jutalmak és prémiumok rendszerre is járulékfizetéshez voltak kötve.

A Minisztertanács a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvény (a továbbiakban: T.) végrehajtására a következőket rendeli.

I. FEJEZET

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A törvény célja

T. 1. § E törvény célja, hogy egységes elvek szerint szabályozza az állampolgárok-
nak az Alkotmány rendelkezései alapján a társadalombiztosítás keretében járó
ellátásokat.

Alapelvek

T. 2. § (1) A társadalombiztosítás állami feladat. Az állam a társadalombiztosítás fejlesztéséről a nemzetgazdaság fejlődésével összhangban, tervszerűen gondoskodik.

(2) A társadalombiztosítás szervezetről külön jogszabály rendelkezik.

T. 3. § Az anyagi ellátás a végzett munkához, illetőleg a szociális biztonság követelményeihez igazodik.

T. 4. § (1) A nehéz és az egészségre ártalmas munkát végző dolgozók, az üzemi baleseti sérültek és hozzátartozóik fokozott gondoskodásban részesülnek.

(2) A nők, az ifjúság és a gyermekes, főként a többgyermekes családok anyagi ellátására különös gondot kell fordítani.

T. 5. § A társadalombiztosítás kiadásainak fedezetére járulékot kell fizetni, és a táppénz kiadásához a munkáltató hozzájárul. Az állam az e törvény szerint megállapított ellátások kifizetését (szolgáltatások teljesítését) akkor is biztosítja, ha a kiadások meghaladják a bevételeket. [...]

T. 7. § A társadalombiztosítási jogviszonyban a biztosított, a társadalombiztosítási szerv, valamint a munkáltató az egyén és a társadalom érdekeivel összhangban együttműködnek.

T. 8. § A társadalombiztosítási feladatokat ellátó szerv a hozzáforduló biztosítottak jogairól és kötelezettségeiről tájékoztatja, igényének érvényesítéséhez segítséget nyújt.

T. 9. § A társadalombiztosítási jogot vagy kötelezettséget érintő intézkedéssel szemben jogorvoslatnak van helye.

A biztosítottak köre

T. 10. § (1) E törvény alapján biztosított:

- a) a munkaviszonyban (közalkalmazotti, illetőleg közszolgálati jogviszonyban) álló személy;

- b) a szövetkezeti tag – ide nem értve az iskolai szövetkezet (szövetkezeti csoport) nappali tagozatos tanuló, hallgató tagját –, ha a szövetkezet tevékenységében munkaviszony vagy vállalkozási jellegű jogviszony keretében személyesen közreműködik. [...]
  - c) a szakmunkástanuló, ha ösztöndíjban (munkabérben) részesül, a tanuló szerződés alapján szakképző iskolai tanulmányokat folytató tanuló;
  - d) az egyéni vállalkozói tevékenység gyakorlásában rendszeresen közreműködő segítő családtag, továbbá a jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság – ide nem értve a jogi személy felelősségvállalásával működő gazdasági munkaközösséget – természetes személy tagjának a társaságban rendszeresen munkát végző segítő családtagja, kivéve azt, aki e törvény vagy külön jogszabály, illetőleg államközi egyezmény alapján öregségi (ideértve a korengedményes nyugdíjban, az előnyugdíjban, a bányásznyugdíjban, az egyes művészeti tevékenységet folytatók öregségi nyugdíjában, ideértve a Magyar Alkotóművészeti Közalapítványtól öregségi nyugdíjban részesülő személyt is, valamint a szolgálati nyugdíjban részesülő személyt), rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban részesül, ideértve a Magyar Alkotóművészeti Közalapítványtól rendszeres rokkantsági segélyben részesülő személyt is;
  - e) keresetpótló juttatásban, munkanélküli járadékban részesülő munkanélküli személy.
- (2) Az (1) bekezdésben említett személyeken túl a biztosítás kiterjed
- a) az egyéni vállalkozóra [103/D. § (1) bekezdése];
  - b) a közkereseti társaság természetes személy tagjára, ha a társaság tevékenységében személyesen közreműködik;
  - c) a betéti társaság természetes személy beltagjára, illetőleg kültagjára, ha a társaság tevékenységében személyesen közreműködik;
  - d) a korlátolt felelősségű társaság tagjára és a közhasznú társaság tagjára, ha a társaság tevékenységében nem munkaviszony, nem megbízási jogviszony keretében személyesen közreműködik, munkát végez, továbbá a szabadalmi ügyvivői társaság tagjára, ha a társaság tevékenységében személyesen közreműködik;
  - e) az ügyvédi iroda tagjára, a szabadalmi ügyvivői iroda tagjára;
  - f) a gépjárművezető-képző munkaközösség tagjára;
  - g) az oktatói munkaközösség tagjára. [...]
- (3) Az (1)–(2) bekezdésben említett személyeken túl a biztosítás kiterjed, ha a tevékenységéért díjazásban részesül
- a) a bedolgozóra,
  - b) a megbízási, valamint a 103/D. § (1) bekezdésének hatálya alá nem tartozó vállalkozási jellegű jogviszony keretében személyesen munkát végző személyre,

- c) az alapítvány, a társadalmi szervezet, a társadalmi szervezetek szövetsége, a társasház-közösség, az egyesület, a köztestület, a közhasznú társaság, a kamara, a biztosítási önkormányzat, a gazdálkodó szerv - ide nem értve a korlátolt felelősségű társaság esetében a 10. § (2) bekezdés d) pontja szerint biztosított tagot, továbbá a 11. § (1) bekezdésének b)-c) pontjában említett külföldi állampolgárokat - választott tisztségviselőjére, továbbá a helyi (települési) önkormányzat választott képviselőjére (tisztségviselőjére) és a társadalmi megbízatású polgármesterre, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárak választott tisztségviselőjére,
- d) a felhasználási szerződés alapján szerzői díjazásban részesülő személyre.

(4) A (2) bekezdés rendelkezéseitől eltérően nem terjed ki a biztosítás az egyéni vállalkozóra, továbbá a közkereseti társaság, a betéti társaság, a korlátolt felelősségű társaság, a közhasznú társaság, a szabadalmi ügyvivői társaság, a gépjárművezető-képző munkaközösség, az oktatói munkaközösség tagjára, az ügyvédi iroda tagjaként működő ügyvédre és a szabadalmi ügyvivői iroda tagjára, ha a 118/A. § szerint kiegészítő tevékenységet folytatónak minősül.

(5) A biztosítás, ha jogszabály másként nem rendelkezik, az ennek alapját képező jogviszony kezdetétől a megszűnéséig áll fenn.

T. 10/A. § Az egyidejűleg több jogviszonyban álló személy biztosításának a fennállását mindegyik jogviszonyában külön-külön kell elbírálni.

T. 11/A. § E törvény alkalmazásánál

a) munkáltatónak kell tekinteni:

1. a biztosítottakat [T. 10. § (1) bekezdés a)–b) és f) pont és (3) bekezdés] foglalkoztató jogi személyt, illetőleg jogi személyiség nélküli gazdasági szervezetet, magánszemélyt, költségvetés alapján gazdálkodó szervezetet, továbbá egyéb szervezeteket,
2. a tanulószervezővel szakképző iskolai tanulót vagy ösztöndíjas szakmunkástanulót foglalkoztató gazdálkodó szervezetet - ideértve az egyéni vállalkozót is -,
3. a társas vállalkozás [T. 103/E. § (1) bekezdés] tagja esetében a társas vállalkozást,
4. a T. 10. §-a (1) bekezdésének g) pontjában említett magánszemélyek esetében a munkanélküli-ellátást folyósító szervet,
5. a gyermeknevelési támogatásban vagy ápolási díjban részesülő személyek esetében a támogatást, illetőleg a díjat folyósító szervet.